

TANDLÄKAR TIDNINGEN

100 år

VETENSKAP & KLINIK: TEMA: NY
FORSKNING ÖSTERGÖTLAND. Dentala
implantat. Oral hälsa och livskvalitet.

NR 11 2009
Årgång 101

Förvirrat om antibiotika

SID 17

Tandhälsan kartläggs

SID 26

FORSKNING I KLINIKEN

Lotta Persson
vidgar sina vyer

SID 12

Lotta Persson har fått nya vänner genom ett internationellt nätverk för klinikbaserad forskning.

I Tyringe, mitt i Skåne, känner alla Liselotte Persson, klinikchef på folktandvården, och hon känner alla. För att få friska idéer och internationella kontakter har hon börjat med klinisk forskning.

Forskning berikar hennes vardag

Pågatåget från Hässleholm är lila och heter Nils Holgersson. Tåget kör västerut, genom lövskogar och öppna landskap. Efter några minuter stannar det i Tyringe.

När gick någon vilse i Tyringe senast? Det är 500 meter från stationen till folktandvården, där Lotta Persson jobbar, men jag lyckas gå åt fel håll. Innan jag hittar rätt hinner jag se större delen av Tyringe centrum samt Tyringe Kurhotell, en ståtlig herrgård från början av 1900-talet. Omvägen tar bara några minuter.

När jag kommer fram, behandlar Lotta Persson en akutpatient.

Här i Tyringe har Lotta Persson vuxit upp. Efter gymnasiet ville tvillingsystern Ingalill Persson Bakker bli tandläkare, och Lotta hakade på.

Efter tandläkarutbildningen i Stockholm och Malmö återvände hon hem. Efter några år efterträdde hon sin gamla tandläkare som klinikchef på folktandvården.

Lotta Persson bor i ett stort hus från 1909, ett livsprojekt som hon tog sig an tillsammans med sin man, som dog för drygt ett år sedan. Hon har inga planer på att flytta från Tyringe och samhällslets cirka 4 500 invånare.

Här trivs hon, här känner hon sig trygg. Men även om hon är nöjd med det välbekanta, vill hon ha impulser utifrån.

Det får hon som Skandinavien representant i ledningsgruppen för ett stort multinationellt klinikbaserat forskningsnätverk.

– Jag vill inte bara lunka på i gamla spår, utan vill utvecklas och tänka i nya banor, förklarar hon.

Nätverket som Lotta Persson ingår i är ett så kallat »Dental Practice Based Research Network«

(DPBRN) och omfattar runt 1 000 tandläkare i olika delar av USA samt dygt 80 i Skandinavien. Det finansieras av det amerikanska forskningsinstitutet »National Institute of Dental and Craniofacial Research« (NIDCR).

Nätverkets mål är att utföra ett 20-tal kliniska studier under en sjuårsperiod som löper ut om drygt två år. Studierna som har genomförts eller som planeras handlar bland annat om:

- diagnos och behandling av karies
- osteonekros
- blodsockerkontroll inom tandvården
- rotfyllningar hos diabetiker och icke-diabetiker
- smärta och rotfyllningar
- hur klinikbaserade nätverk påverkar patientvården.

Förhoppningen är att praktikbaserad forskning kan ge svar på vad som fungerar för allmän-tandläkare på vanliga kliniker.

Forskning som görs på universitetskliniker går inte alltid att »översätta« till allmäntandläkarens vardag inom rimlig tid. Både patienterna, de kliniska förutsättningarna och tandläkarna själva kan vara alltför olika.

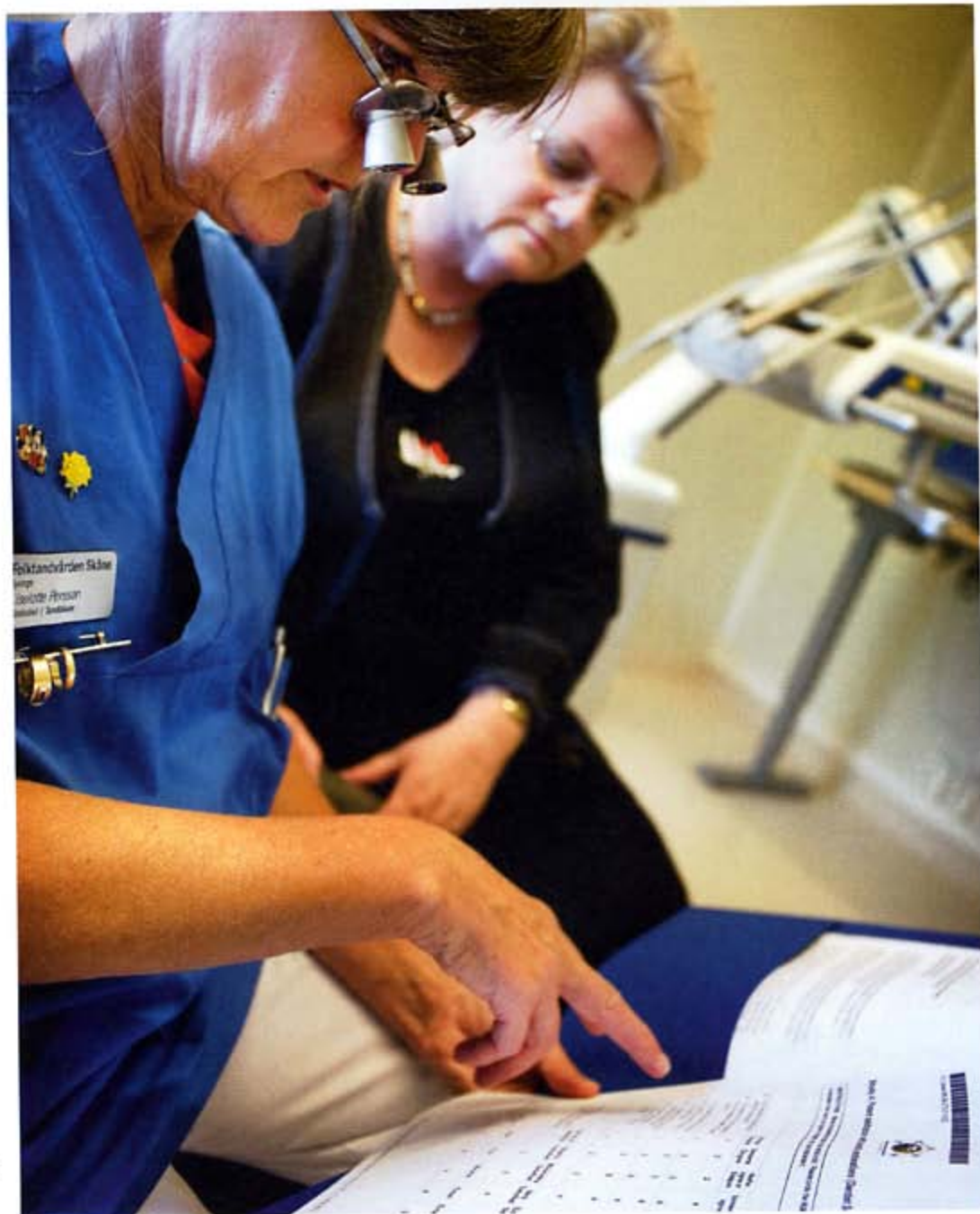
Det hjälper inte att forskningsrön är vetenskapligt välgrundade och statistiskt signifikanta om de är kliniskt oanvändbara, resonerar före-språkarna för klinikbaserad forskning.

FORSKNING INSPIRERAR

Förutom att forskningen ger Lotta Persson internationella kontakter, berikar den hennes kliniska vardag.

– Den ger inspiration och känslan att man bidrar med någonting, tycker Lotta. ➤

TEXT: JANET SUSLICK
FOTO: JENNY LEYMAN

Lotta Persson och patienten Laila Jeppsson tittar igenom enkäten som Laila ska fylla i hemma efter behandlingen.

- Forskning ger också en intellektuell utmaning. Hon har alltid försökt titta självkritiskt på sitt arbete och har ställt frågor till sig själv om sina handlingar. »Gör jag det jag ska?« »Vad leder det till?«
 - När jag samlar in data nu ser jag andra saker än tidigare. Nätverket hjälper mig att få struktur och se mönster.
 - Det är spännande att diskutera med kolleger och viktigt med feedback.
 - En avigsida är dock att hon kan känna sig otillräcklig.
 - Jag kan få dåligt samvete för att jag inte hinner med mer forskning. På grund av personalbrist måste jag prioritera kliniskt arbete.

Lotta Persson har alltid varit intresserad av att forska, men måktade inte med det tidigare.

Hon fick veta om forskningssamarbetet med USA för ungefär fem år sedan när hon gick en introduktionskurs i forskningsmetodik. Det var Hans Gisselsson, nu pensionerad tandläkare som tidigare var klinikchef i Eslöv, som kände till det.

MÖTE I DANMARK

Avgörande för att Skandinavien kom med i nätverket var att professor Ivar Mjør, tidigare chef för Nordiskt Institut för Odontologiska Material (Niom) i Norge, engagerade sig i projektet, tror Lotta.

En grupp svenska tandläkare bjöds in till ett introduktionsmöte i Köpenhamn för några år sedan. I dag är 24 svenska tandläkare med i nätverket och 17 av dem deltar i kliniska studier.

Förra året blev Lotta Persson Skandinaviens representant i nätverkets ledningsgrupp («executive committee»). Uppdraget sträcker sig till och med 2011.

– Ledningsgruppen är mycket seriös. Det tilltalar mig, säger hon.

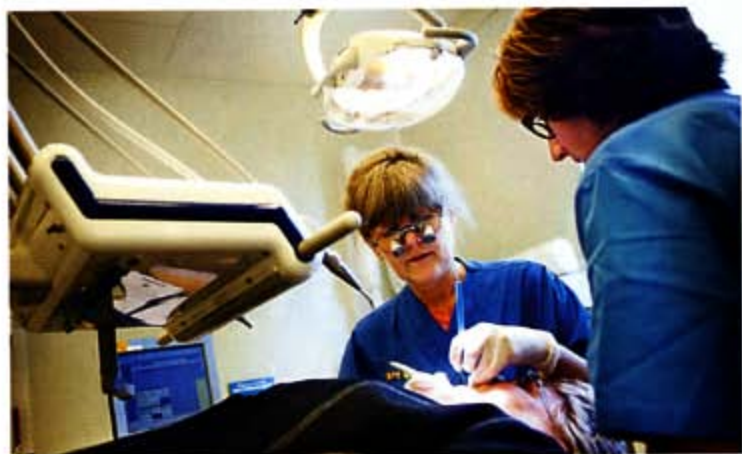
Ledningsgruppen har telefonkonferenser ungefär varannan månad och den träffas en gång om året.

Lotta berättar om första mötet och hur hon kände sig dum och nästan stum.

– Jag hittade inte orden när tempot i diskussionen ökade. Sedan dess försöker jag redan före mötet formulera tankarna i skrift på engelska. Jag har också ett lexikon inom räckhåll för att motverka tunghäfta, berättar Lotta och skrattar åt minnet.

– Det är spännande och jag har fått många vänner. Amerikanerna är alltid mycket generösa, positiva och stödjande.

»Jag vill inte bara lunka på i gamla spår, utan vill utvecklas och tänka i nya banor.«

tandet och med de nya fyllningarna.

Laila Jeppsson var den första patienten vid folktandvården i Tyringe som ingick i studien. Efter behandlingen fick hon med sig en enkät samt ett adresserat och frankerat kuvert. Hon fick svara på frågorna i lugn och ro hemma och posta enkäten sedan.

Att delta i en studie är frivilligt, men Lotta Persson har aldrig varit med om att en patient inte har ställt upp. I USA får patienterna en summa pengar för att vara med. På grund av etiska regler i Sverige och Danmark får patienterna här nöja sig med lite tandvårdsprodukter.

En koordinator i Köpenhamn tar emot enkäterna från patienterna i Skandinavien och så småningom också dataformulären från tandläkarna. Allt sänds sedan vidare till den som ansvarar för studien. Olika studier har olika huvudansvariga.

VILL FORSKA OM FÖREBYGGANDE VÅRD

Lotta Persson tycker att nätverket kanske fokuserar för mycket på »gammaldags« forskning om reparativa åtgärder. Själv skulle hon vilja se fler studier om förebyggande tandvård.

– Vi ska inte vara mest stolta för att vi gör fina broar och implantat. Vi ska snarare vara det när vi hjälper patienter att bli eller förbli friska, menar hon.

Lotta Persson vill därför gärna se studier om hur tandläkare lyckas förmedla friskvårdsbudskap till sina patienter.

– Det kanske är så att vi inte för en dialog med patienten så bra som vi tror.

Hur det ska gå för det klinikbaserade forskningsnätverket när projektpengarna tar slut om ett par år är oklart.

– Det finns stora ambitioner, men ekonomin är den svaga punkten, konstaterar Lotta Persson.

Hur det än går, har arbetet med nätverket varit en intressant resa för henne. ■

Lotta Persson och tandsköterskan Zenita Nilsson behandlar en patient som ingår i en klinisk studie.

BIDRAR TILL FÖRÄNDRING

För att gå med i nätverket måste Lotta Persson uppfylla vissa krav. Hon fick svara på frågor om sitt arbete och gå en ganska omfattande nätbaserad utbildning om forskningsetik. Med jämna mellanrum måste hon och alla andra i nätverket uppdatera sin »etikexamen«.

När hon medverkar i en studie, får kliniken en ersättning från nätverket som någorlunda motsvarar den tid som går åt till registrering och liknande.

Lotta Persson deltog i sin första studie 2006. Utifrån bilder fick hon bedöma när hon skulle behandla ocklusal karies.

Nästa studie handlade om orsaker till den första fyllningen på en permanent tandyta.

– Det var en intressant studie. Den fick mig att inse att vi faktiskt tänker olika om karies i Skandinavien och USA.

Resultaten presenterades 2008 i samband med en kongress i Atlanta, Georgia.

– Studien gjorde att tandläkare i USA började fundera på om de lagade karies för tidigt. Det ledde till att de ändrade beteende.

– Det var en spännande insikt att vi i Sverige är långt före dem i noninvasiv tandvård. Det kändes som om vi kunde bidra till något viktigt.

Nu deltar Lotta Persson i sin tredje och fjärde studie. Den tredje handlar om orsaker till att tandläkare byter ut fyllningar.

Lotta Persson är en av 200 tandläkare som medverkar. Hon fyller i formulär om 50 fyllningar i följd som hon byter ut. Hon informerar också varje patient om studien, och de får även en skriftlig sammanfattning.

Den fjärde studien är en undersökning bland samma patienter om hur nöjda de är med bemö-

LÄS MER

www.dentalPBRN.org

RESEARCH ENRICHES DR. LOTTA PERSSON'S DAILY LIFE

Dr. Lotta Persson is a member of "The Dental Practice-Based Research Network"(DPBRN), which has about 1,000 dentists in different parts of the USA and about 80 in Scandinavia. It's funded by the American research institute called the "National Institute of Dental and Craniofacial Research" (NIDCR). The goal of the network is to conduct some 20 studies during a seven-year period, ending in 2012. The studies being done, or planned, include the following topics:

- diagnostic and treatment of caries
- osteonecrosis of the jaw
- blood sugar testing in a dental office
- outcome of root canal treatment among diabetic and non-diabetic patients
- pain and root canal treatment
- how clinic-based research influences patient treatment

An expectation is that practice-based research can give an answer to what works for the general dentist in an ordinary dental practice. Research done in university settings can't always be "translated" into the daily dental practice in reasonable time. The patients and the clinical conditions, as well as the dentists themselves, can be far too different. The advocates for clinic-based research state that even if research findings are well-done and statistically significant it's of no use if they can't be used clinically.

RESEARCH INSPIRES

Besides giving Dr. Persson international contacts, research enriches her clinical daily life. "It gives me inspiration and the feeling that I have contributed something", Dr. Persson thinks. Research also gives her an intellectual challenge. She has always tried to look at her work critically, and has posed questions to herself about her treatments. "Am I doing what I should? Where does this lead? When I gather data now, I see things differently than I had before. The network has helped me with seeing patterns in my office. It's exciting to discuss the studies with my colleagues and receive important feedback."

MEETING IN DENMARK

A critical reason why Scandinavia was asked to participate in the network, Dr. Persson feels, is because Dr. Ivar Mjör, former head of the Nordic Institute for Odontological Materials (NIOM), was engaged in the project. A group of Swedish dentists were invited to an introductory meeting in Copenhagen some years ago (2004). Today, 24 Swedish dentists are enrolled and 17 of them participate in clinical studies. Last year Dr. Persson became the Scandinavian representative in the Executive Committee (EC) of DPBRN, on which she will serve until 2011. "I enjoy it very much," she says. "The EC has telephone conferences about every other month and meets face-to-face once a year. It's exciting and I have a lot of friends. The Americans are always very generous, positive and supporting."

CONTRIBUTE TO CHANGE

To join DPBRN, Dr. Persson had to meet some standards. She had to answer some questions about her work and go through a rather extensive web-based education on research ethics. Annually she and the rest of the networkers have to update their "ethical exam". When she participates in a study, her clinic is given a reimbursement to compensate her for her time to fill out the data collection forms. Dr. Persson conducted her first study in 2006. Based on pictures she had to decide when to treat occlusal caries. The next study dealt with reasons for placing the first filling on a permanent tooth surface. "It was an interesting study. It made me realize that we actually think a bit different about caries treatment in Scandinavia compared to the US." The results were presented in connection with a congress in Atlanta, Georgia 2008. "The study made dentists in the US think about if they placed a restoration on a carious surface too early. It made them change their clinical behaviour. It was a thrilling insight that we in Sweden were far ahead of them in non-invasive dentistry. It felt as if we could contribute to something important." Dr. Persson is now participating in her third and fourth studies. The third deals with reasons for replacing or repairing fillings. Dr. Persson is one of 200 participating dentists. She fills in data in forms about 50 consecutive fillings in need of repair or replacement. She gives each patient information about the study, and they also receive a written summary. The fourth study is done among the same setting of patients and deals about how pleased they are about their visit and their new fillings.

WOULD LIKE TO CONDUCT RESEARCH ABOUT PREVENTIVE WORK

Dr. Persson would like to see more studies about prophylaxis. "We should not be most proud of the fact that we make fine bridges and implants. We should rather feel proud when we help our patients become healthy or maintain their oral health", she says. Dr. Persson would also like to see studies about the gaps in knowledge with the doctor-patient relationship; more specifically if patients really understand and how they conceive, react, and act based on the information given to them by their dentist.